

Türkiye'nin Kriz Yönetimi Odaklı Afet Yönetimi Stratejisinde Yaşanan Sorunlar Ve Kriz Yönetiminden Risk Yönetimine Geçme Gayreti

Problems Experienced In Turkey's Crisis Management-Oriented Disaster Management Strategy And Efforts To Shift From Crisis Management To Risk Management

ÖZET

Yerküre oluşumundan bu yana bugünkü şeklini çeşitli doğa olaylarının periyodik bir düzen içerisinde gerçekleşmesi ile almıştır. Lokal alanları etkileyen ve şekillendiren sel, heyelan, çığ, volkanik patlamalar, yıldırım düşmesi ve yangın gibi birçok afetin yanında, daha geniş alanlarda etkili olabilen ve yıkıcılığı daha çok olabilen özellikle ana karaların hareketi ve birbirlerine uyguladıkları enerji ile meydana gelen depremler ile yerkürenin dizaynı günümüzde de devam etmektedir. Yerkürenin bu hareketliliği ülkemizde de yıkıcı etkiye sahip depremlerin oluşmasına neden olmuştur.

Bununla beraber özellikle sanayi devrimiyle ve makineleşme süreci ile kullanılan enerji çeşitliliğinin artması afet kategorisinde değerlendirilebilecek yıkıcılıkta olabilen çeşitli endüstriyel kazalar ve ulaşım kazalarının meydana gelmesine neden olmuştur.

Doğa ve insan faaliyeti kaynaklı afetler; hızlı ve kontrolsüz nüfus artışı, yanlış ve sağlıksız kentleşme, yer seçimindeki yanlışlıklar, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler gibi birçok nedenden dolayı başta afetle mücadele stratejisi zayıf olan ülkeler olmak üzere tüm dünyada gün geçtikçe daha fazla tehlike ve risk oluşturmaya başlamıştır.

Ülkelerin afetlerle mücadele stratejileri tarihsel süreç içerisinde şekillenerek afetin yıkıcılığını azaltmak hedefiyle afet öncesi risk yönetimine evrilmiştir. Ülkemizde de özellikle 1999 Marmara ve Düzce depremleri sonrası afet risklerinin azaltılması konusunda atılan adımlar mevcut olmakla birlikte henüz istenilen seviyede bir afet risk yönetiminin gerçekleştirilmiş olduğundan bahsetmemiz güçtür.

Bu çalışmada ülkemizi etkileyen yıkıcı afetler sonrası, kriz yönetimi odaklı gerçekleştirilen çalışmalarla beraber afet yönetim anlayışımızın tarihsel gelişimi ve son çeyrekte afet risk yönetimine geçişle yapılan iyileştirmeler incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Risk Yönetimi, Kriz Yönetimi, Bütünleşik Afet Yönetimi

ABSTRACT

Since its formation, the Earth has taken its current shape with the occurrence of various natural events in a periodic order.

In addition to many disasters such as floods, landslides, avalanches, volcanic eruptions, lightning strikes and fire that affect and shape local areas, the design of the earth is still valid today, with earthquakes that can be effective in larger areas and can be more destructive, especially the movement of the main lands and the energy they apply to each other. continues.

This mobility of the earth has caused earthquakes with devastating effects in our country as well.

However, the increase in the variety of energy used, especially with the industrial revolution and the mechanization process, has led to the occurrence of various industrial accidents and transportation accidents that can be considered in the category of disaster.

Disasters caused by nature and human activity; Due to many reasons such as rapid and uncontrolled population growth, wrong and unhealthy urbanization, mistakes in site selection, technological and industrial developments, it has started to create more and more dangers and risks all over the world, especially in countries with weak disaster strategies.

Disaster strategies of countries have been shaped in the historical process and have evolved into pre-disaster risk management with the aim of reducing the destructiveness of the disaster.

Although there are steps taken to reduce disaster risks in our country, especially after the 1999 Marmara and Düzce earthquakes, it is difficult to talk about the fact that a desired level of disaster risk management has yet been achieved.

In this study, the historical development of our disaster management approach and the improvements made in the last quarter with the transition to disaster risk management, together with the crisis management-oriented studies after the devastating disasters affecting our country are examined.

Keywords: Disaster, Risk Management, Crisis Management, Integrated Disaster Management

Bülent Buldu ¹
Emre Safa Tengilimoğlu ²

How to Cite This Article
Buldu, B. & Tengilimoğlu, E.S. (2023). "Türkiye'nin Kriz Yönetimi Odaklı Afet Yönetimi Stratejisinde Yaşanan Sorunlar Ve Kriz Yönetiminden Risk Yönetimine Geçme Gayreti" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:5852-5858. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.65811>

Arrival: 18 October 2022
Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretim Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Teknik Bilimler MYO Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kütahya, Türkiye, ORCID: 0000-0002-8705-3118

² Öğretim Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Teknik Bilimler MYO Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kütahya, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4051-8499

GİRİŞ

Yerküre oluşumundan bu yana bugünkü şeklini çeşitli doğa olaylarının periyodik bir düzen içerisinde gerçekleşmesi ile almıştır. Lokal alanları etkileyen ve şekillendiren sel, heyelan, çığ, volkanik patlamalar, yıldırım düşmesi ve yangın gibi birçok afetin yanında, daha geniş alanlarda etkili olabilen ve yıkıcılığı daha çok olabilen özellikle ana karaların hareketi ve birbirlerine uyguladıkları enerji ile meydana gelen depremler ile yerkürenin dizaynı günümüzde de devam etmektedir. Yerkürenin bu hareketliliği ülkemizde de yıkıcı etkiye sahip depremlerin oluşmasına neden olmuştur.

Bununla beraber özellikle sanayi devrimiyle ve makineleşme süreci ile kullanılan enerji çeşitliliğinin artması afet kategorisinde değerlendirilebilecek yıkıcılıkta olabilen çeşitli endüstriyel kazalar ve ulaşım kazalarının meydana gelmesine neden olmuştur.

Doğa ve insan faaliyeti kaynaklı afetler; hızlı ve kontrolsüz nüfus artışı, yanlış ve sağlıksız kentleşme, yer seçimindeki yanlışlıklar, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler gibi birçok nedenden dolayı başta afetle mücadele stratejisi zayıf olan ülkeler olmak üzere tüm dünyada gün geçtikçe daha fazla tehlike ve risk oluşturmaya başlamıştır.

ARAŞTIRMA ve BULGULAR

Afet Yönetimine Dair Temel Kavramlar

Afet yönetimi çeşitli aşamalardan oluşan ve kesintisiz devam eden bir sistemdir. Dolayısıyla afet yönetim sistemi çok ortaklı ve çok paydaşlı bir yapıya sahiptir. Bu özelliği zaman zaman paydaşlar arasında sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Bundan dolayıdır ki afet yönetiminin tüm paydaşlarının ortak bir literatüre sahip olması son derece önemlidir.

Bu amaçla, AFAD tarafından tüm paydaşların katılımı ve dünya afet literatürü de taranarak “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü” oluşturulmuştur.

“Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü”nde; afet ve acil durum şu şekilde yapılmaktadır:

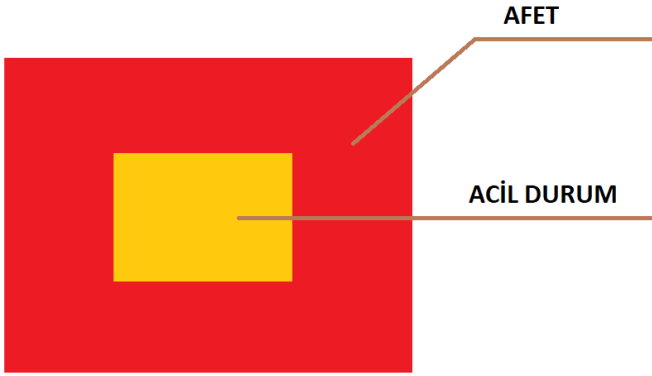
Acil Durum

Büyük, ancak genelde yerel olanaklar ile baş edilebilen çapta, ivedilik gerektiren bütün durum ve hâllerdir. 5902 sayılı afet ve acil durum yönetimi başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanunda ise acil durum; “Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylar ve bu olayların oluşturduğu kriz hâli” olarak tanımlanmıştır.

Afet

Tüm toplumu ya da toplumun belirli kesimleri açısından fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran ya da kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yetmediği doğa, teknoloji ya da insan kaynaklı olay şeklinde tanımlanmaktadır.

Anlaşılabileceği üzere acil durum hali günlük hayatın her alanında karşılaşılabilecek durumlardır ve acil duruma önceden görev tanımları yapılan kişi ve kurumların belirlenen görev tanımları işleyiş standartları hiyerarşisinde gerçekleştirdikleri müdahale ile acil durumun giderilmesi ve normalleşme sağlanabilmektedir. Acil durumlar afet kapsamında ya da afet kapsamı dışında değerlendirilebilir. Acil durumun afet kapsamında değerlendirilmesi afetin meydana getireceği fiziksel, ekonomik ve sosyal zararın büyüklüğü, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durdurması veya kesintiye uğratma kapasitesi ile afetten etkilenen toplumun afet ile mücadele etme kapasitesinin yeterli olmaması durumlarında söz konusu olmaktadır. Yani bir olayın veya acil durumun kendisi afet olarak değerlendirilmemektedir, olayın veya acil durumun doğurduğu sonuç afet olarak değerlendirilmektedir.

Acil Durum ve Afet

Şekil 1. Afet ve Acil Durum Tanımlaması

Afetlerin ortaya çıkmasıyla beraber bir şekilde afetle mücadele başlamıştır kuşkusuz. Afetlerin oluşma şekilleri, etkileri süreç içerisinde değişmiş ayrıca müdahale ve kontrol altına alma yöntemleri tarihsel süreç içerisinde gelişim yaşamış ve bu gelişim devam edecektir. Afetlerde oluşan değişim afete müdahale yöntemlerini ve müdahale stratejilerini dönüştürmüştür. Özellikle potansiyel afet risklerinin doğru belirlenmesi ve bu sürecin etkili bir biçimde yönetilmesi ile afetin doğuracağı zararın azaltılabileceği fikri “afet yönetimi” kavramının oluşmasını sağlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nde Afet Yönetimi ve Afetlerle Mücadele Strateji ve Politikalarının Gelişim Süreci

Dünyada yaşanan yıkıcı afetler neticesinde afetle mücadelenin de bir dönüşüm geçirerek özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında kriz yönetiminden risk yönetimine doğru bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Dünyadaki bu dönüşümün neticesinde ülkemizde de özellikle 99 yılında Marmara’da meydana gelen deprem ile beraber afet yönetiminin uluslararası dönüşüme ayak uydurması ve afetler sonucu oluşan ağır bilançodan kaçınmak amacıyla birtakım önemli dönüşümler gerçekleşmiştir. Yapılan bu iyileştirme çalışmalarının afete müdahale bakımından ne denli başarılı olduğu ve aksayan yönlerin tespitinin daha iyi anlaşılması açısından ülkemizdeki afet yönetimi birikiminin nasıl şekillendiğini incelemekte fayda vardır.

Ülkemiz geneli deprem kuşağında olmakla beraber, bazı bölgelerimiz sel, heyelan, çığ, yangın veya endüstriyel ve ulaşım kazaları bakımından yüksek risk barındırmaktadır.

Ülkemizin afetlerle mücadele tarihi anlamında elimizde yazılı doküman olarak en eski bilgi 1509 tarihinde gerçekleşmiş deprem ile ilgilidir. Padişah II. Beyazıt dönemine denk gelen ve 7.6 büyüklüğündeki deprem yaklaşık on üç bin kişinin ölümü ile sonuçlanmış ve 1047 binanın yıkıldığı tahmin edilmektedir. Afetle mücadelede afet öncesi risk azaltma çabası olarak değerlendirebileceğimiz ilk çabalarda bu depremden hemen sonra uygulamaya konulmuştur.

Dönemin padişahı tarafından ilan edilen fermana göre, sahillere ve dolgu zeminlerin üzerine yapı yapılması yasaklanmış ve yıkıcılığı acı tecrübeyle öğrenilmiş taş yapıların yerine ahşap kagir yapıların yapımı bir zorunluluk haline getirilmiştir. Ancak depremin neden olduğu afet sonucu alınan bu kararlar daha sonra özellikle İstanbul’da büyük yangın afetlerinin yaşanmasına yol açacaktır. 16. yy boyunca tahrip gücü yüksek büyük yangınlarla karşılaşılmasına rağmen bu yangınlarla etkin mücadele edebilecek bir itfaiye teşkilatlanması oluşturulamamış, ilk profesyonel yangın müdahale teşkilatı olan Tulumbacılar Ocağı 1720 yılında kurulabilmiştir. 1864 yılında İstanbul’da çıkan Hoca Paşa yangını, 3000’e yakın evin yanmasına neden olmuştur.

VIII. yüzyıl ve IV. Yüzyıl boyunca hızlanan sanayi devrimi beraberinde gelişen yeni kentsel yapı yaklaşımları, sanayileşmenin getirdiği ve kentleri tehdit eden afet kategorisinde değerlendirilebilecek sorunlar ile baş edebilmek amacıyla modern stratejiler ve yaklaşımlar benimsenmesini beraberinde getirmiştir. Söz konusu bu değişim ve dönüşümün Osmanlı İmparatorluğu’na etkileri de 19.yüzyılın ikinci çeyreğinde daha görünür olmaya başlamıştır. Eskimiş ve büyüyen nüfusa hitap etmede yetersiz kalan üst ve altyapı ile buna bağlı olarak artan afet tehlikesi ve tehdidi Batı ülkelerinde değişen kentleşme politikalarını başta İstanbul olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu’na da taşımıştır.

1894 yılına gelindiğinde İstanbul yine 7.0 şiddetinde çok büyük ve yıkıcı bir depremle sarsılmıştır. Depremde ahşap yapılar ayakta kalırken yangından korunma kapsamında taş yapıya dönüştürülen yapıların yıkılması can kaybını arttırmıştır. Bu deprem neticesinde ortaya çıkan durum tek bir afet tipi için önlem alınmanın ne kadar yanlış bir afet yönetim yaklaşımı olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. Daha önce yangınla mücadele

çabaları neticesinde ahşap yapının terk edilerek yığma taş yapı tercihi 1894 depreminde hasarın çok büyük olmasının nedeni olmuştur.

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan hemen sonra büyük bir afetle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Erzincan’da 1939 yılında meydana gelen deprem, 33 bin kişinin yaşamını yitirmesine ve 120 bin konutun yıkılmasına veya ağır hasar görmesine neden olmuştur.

1939 Erzincan depremi yeni kurulan genç Cumhuriyetin afetler konusunda yeni yasal düzenlemeler yapması gerektiğini göstermiştir. İlk etapta afet yaralarının sarılması için 1940 senesinde Erzincan ve çevre illerde 1939 yılında meydana gelen depremin yıkımını gidermek amacıyla, Erzincan ve Erzincan Depreminden etkilenen alanlarda oluşan zararın giderilmesi amacıyla bölgeye yapılacak yardım faaliyetleri hakkında 3773 sayılı kanun çıkartılmıştır.

Ülkemiz Erzincan depreminden sonra 1944 yılına kadar birçok deprem yaşamıştır. Söz konusu bu depremlerin başlıcaları; Niksar-Erbaa (1942), Adapazarı-Hendek (1943), Tosya-Lâdik (1943) ve Bolu-Gerede (1944) depremleridir. Bu depremler sonrasında çalışmalara hız

verilmiş ve 1944 yılında “Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun” çıkartılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nde meydana gelebilecek afetlerle etkin mücadele edilmesi için yasal, yönetsel ve teknik bir alt yapı oluşturulmasında dönüm noktası olacak olan bu kanun ile deprem tehlikesi ve risklerinin belirlenmesi ve azaltılması noktasında merkezi ve yerel örgütlenmenin nasıl olacağı, yapılaşmanın şekli ve nasıl denetleneceğini belirleyen bir düzen ilk kez oluşturulmak istenmiştir. Bu dönemden sonra 1949 Bingöl ve daha sonra 1966 da Varto’da meydana gelen depremler yıkıcılık etkisi fazla olan depremler olmuştur. 1953’te “Yapı ve İmar Reisiği” bünyesinde deprem bürosu kurularak ve takip eden süreçte 6188 sayılı “Bina yapımı ve İzinsiz Yapılar Hakkında Kanun” çıkartılır. Kapsamlı ilk imar kanunu ise 1956 yılında resmi gazetede yayınlanır.

Ülkede meydana gelebilecek afetlere tek elden ve daha etkin müdahale edebilmek amacıyla 1958 yılında kurulan “İmar ve İskan Bakanlığı” kuruluşundan sonraki süreçte meydana gelen sel, deprem ve heyelan afetlerinde en aktif rolü üstlenmiştir. 1959 yılında 7126 sayılı kanun ile “Sivil Savunma Teşkilatı” kurulmuş ve uzun yıllar afet yönetiminde öncü teşkilat olmuştur. Aynı yıl afet kanunu olarak 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” çıkarılmıştır. Bu kanun süreç içerisinde revize edilerek güncellenmiş ve halen yürürlüktedir. Ancak kanunun adından da anlaşılacağı üzere daha çok kriz yönetimi odaklı hazırlanmış ve afet sonrası yapılacak çalışmaları öncelenmiştir.

Afet yönetimi anlamında bir kırılma noktası olan ve 17 Ağustos 1999 gerçekleşen deprem tüm Marmara Bölgesi'nde etkili olmuş, afetle mücadelede yetersiz kalınmıştır. Bunun sonucunda Türkiye Afet Yönetimi Sisteminin yeniden sorgulanması başlamış ve yeni yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Marmara depremi sonrası birçok kanun, khk, yönetmelik, tebliğ ve yönerge çıkartılmıştır. Ancak yapılan bu çalışmalar afet yönetiminde ihtiyaç duyulan bütüncül ve risk yönetimine dayalı olma anlayışından uzak, afetin olumsuz etkilerini iyileştirme ve yeniden inşa etme aşamalarını barındıran çalışmalar olmuştur.

Tablo 1: Türkiye Cumhuriyeti'nde Afet Yönetimi Sistemleri ve Afetler ile Mücadele Strateji ve Politikalarının Gelişim Dönemleri (1509 – 2011 Dönemi).

Süreç	Afete Yönelik Politika
1944'ten Öncesi (1509 Büyük İstanbul Depremi ile başlayan dönem)	Afetlerle mücadelenin temel amacı afet sonrası iyileştirmelerdir + tekrar inşa etmeyi de kapsayan çok kısıtlı iyileştirme politika ve stratejileri mevcut: Halkta iyileştirici devlet görüşü hakim, Afetler kadere ve ilahi güce bağlama eğilimi olduğundan afetlerle mücadelenin gereksizliği düşünülmekte.....
(Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun ile başlayan dönem) 1944 – 1958 Dönemi	Afet sonrası politikalar ağırlıklı + çok küçük ve yüzeysel seviyede afet öncesi çalışma gayretleri: Geleneksel afet yönetim sisteminin kurumsallaşması, Afetler kadere ve ilahi güce bağlama eğilimi olduğundan afetlerle mücadelenin gereksizliği düşünülmekte, İyileştirici Devlet görüşü hakimdir...
(İmar ve İskan Bakanlığı'nın kurulması neticesi başlayan dönem) 1958 – 1999 Dönemi	Afet sonrası öncelikleyen politikalar ağırlıklı (müdahale ve iyileştirme odaklı çalışmalar) + geliştirilmeye ihtiyaç duyulan, yetersiz ve birbirinden kopuk ilerleyen afet öncesi çalışmalar: klasik (geleneksel) afet yönetim modeli bu dönemde de öncelikli, Afetlerin doğal olaylar sonucu oluştuğuna dair anlayış gelişimi, İyileştiren Devlet görüşünün baskın rol olarak devam etmesi ile beraber Koruyan Devlet anlayışının başlaması...
1999 – 2012 (Büyük Marmara Depremleri ile beraber başlayan dönem)	Afet sonrası müdahale stratejisinde dönüşüm (etkin ve sürdürülebilir müdahale stratejisi, iyileştirme ve yeniden yapım yaklaşımlarının geliştirilmesi). + Afet öncesi stratejik politika geliştirme çabaları ve dönüşüm (afetten sakınım ve afete hazırlıklı olma yaklaşımlarının önem kazanması) + Bütünlük afet yönetim sistemine geçiş çabaları: Afet risk yönetimi anlayışına doğru bir dönüşümün başlaması. Afetlerin doğal ve insan kaynaklı olan türlerinin olduğu anlayışının gelişmesi, İyileştirici devlet görüşünden koruyucu devlet görüşüne evrilme (geleneksel afet yönetim sisteminin baskın durumu bu değişimin önünde bir engel olarak halen durmaktadır)...

Ülkemizdeki afet yönetimi konusunda yapılan ve tarihsel sürecini yukarıda sıraladığımız çalışmaların günümüzde yaşadığımız afetlere yansımaları değerlendirildiğinde bu çalışmaların özellikle afet öncesi süreci yani risk yönetim sürecini yeterince önceliklemediği, yapılan çalışmaların kriz yönetimine odaklandığı görülmektedir. Oysaki afet yönetimi sadece afete maruz kalanların enkazdan kurtarılması, yaralananların hastaneye taşınması, iase tedarik edilmesi veya yangınlara müdahale etmek gibi çalışmaların sevk ve idaresi değil, tam tersi önceliği müdahaleye duyulabilecek ihtiyacı mümkün olduğunca azaltmak için potansiyel risk ve tehlikelerin afetlerden önce tespit edilerek ortadan kaldırmaktır.

Doğru bir afet yönetimi süreci, konu ile alakalı tüm kurumların sürece katkı vermesi ve doğru stratejiler geliştirilerek afet risklerinin tespit edilmesi ile çok yönlü ve çok disiplinli bir süreç işleterek oluşabilecek afete etkin bir hazırlık

için yapılacak çalışmaları kapsamalıdır. Aynı zamanda afet sonrası yapılacak çalışmalar ve iyileştirmeler de bu süreç içerisinde etkin bir planlama ile sürdürülmelidir.

Afet yönetimi, afet öncesi ve sonrası tüm süreci bütün olarak ele alan ve sürekliliğini sürdüren, çağın tüm imkan ve olanaklarını sürece dahil eden, toplumun ve kuruluşların tüm sürece katılmasını sağlayan, can ve mal kayıplarının oluşmamasını hedefleyen bir birini takip eden ve kesintisiz devam eden bir süreç olarak; zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerini kapsar.

Afet gerçekleşmeden can ve mal kaybı oluşturabilecek doğa, insan veya teknoloji kaynaklı tehditlerin belirlenerek bertaraf çalışmalarının yapılması sayesinde afet sonucu oluşabilecek zararın azaltılması sağlanmalıdır.

Şekil 2. Bütünleşik Afet Yönetim Sisteminin Döngüsel Şeması

Bununla beraber meydana gelen bir afete zamanında ve etkin bir müdahale ancak hazırlıklı olmakla mümkün olabilecektir. Afet öncesi yapılacak müdahale planları, eğitim ve tatbikatları yine afetin erken fark edilmesini sağlayabilecek erken uyarı sistemlerinin kurulması, müdahale, yardım ve sağlık ekipman ve malzemelerinin hazır tutulması, toplumun afete karşı hazır hale getirilmesi gibi çalışmalar afet sonrası oluşabilecek düzensizliğin önüne geçerek oluşan zararın daha da artmasının önüne geçeceği gibi kesintiye uğrayan olağan durumun kısa bir süre içerisinde tekrar eski düzeninde devam etmesini sağlayacaktır.

Afete etkin bir müdahale ile can ve mal kurtarma, sağlık, iaşe, güvenlik, sosyal ve psikolojik destek gibi hizmetlerin ilk andan itibaren afetzedelere ulaştırılması sağlanmış olur. Etkin müdahale sayesinde afetin meydana gelmesinden itibaren arama – kurtarma ve tıbbi, gıda, barınma, giyim gibi acil hizmetler kısa süre içerisinde afetzedelere ulaştırılabilecektir.

Yine afet sonrası yapılacak iyileştirme çalışmaları sürecinde hızlı bir hasar tespiti ile kesintiye uğrayan olağan yaşantının kısa sürede düzene sokularak yaraların sarılması ve afete maruz kalan vatandaşların kısa sürede normal yaşamlarına döndürülmesi hedeflenmelidir.

SONUÇ

Sonuç olarak, afetler olağan yaşantıyı kesintiye uğratan olaylardır. Birçok afetin meydana gelme potansiyeline sahip olan ülkemizde afet zararının minimum düzeyde tutulabilmesi ancak afetten korunma ve müdahale çalışmalarının bir bütünlük içinde ve tüm paydaşların bir araya getirilerek organize edilmesi ile mümkün olabilecek bir süreç yönetimidir.

Ülkemizde özellikle Marmara depreminden sonra yapılan yasal düzenlemelerle afet yönetiminde kat edilen yol azımsanmayacak ölçüde önemli ve değerli olmakla beraber, özellikle afetten sakınım (risk yönetimi) süreçlerinin daha ileriye götürülmesi ve bu amaçla yapılması gereken birçok iyileştirmenin olduğunu son dönemde yaşadığımız deprem, sel, yangın ve çığ felaketlerinde bir kez daha gördük.

Afet müdahale organizasyonunun afetten önce, afet anında ve afet sonrası hedeflenen verimlilikte yürütülmesinin yolu, konunun uzmanlarının bulunduğu afet yönetim merkezlerinin kurulmasıyla beraber, merkezi ve yerel yönetimlerin verimli bir koordinasyon içerisinde çalışarak yetki dağılımı ve sorumluluk alanları konusunda etkili bir iş bölümü yapmalarıdır. Afet yönetim sisteminin etkin bir şekilde yürütülmesi ancak kamu kurumları,

belediyeler, üniversiteler, özel sektör kuruluşları, medya ve sivil toplum kuruluşları arasında sağlanacak çağdaş bir koordinasyon anlayışı ile başarılabilir.

KAYNAKÇA

Özden, A. T.(2013), “Architecture and Disaster: A Holistic and Risk-Based Building Inspection Professional Training Model for Practicing Architects in Turkey”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, ODTÜ, Ankara

T.C. Başbakanlık Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kasım (2014), “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü”, Ankara

TMMOB Jeoloji Müh. Odası, (2005), “Afetler ve Ulusal Afet Yönetim Sistemi Üzerine Genel Değerlendirme”, <http://www.jmo.org.tr/>

Akyel, R. (2007), “Afet Yönetim Sistemi: Türk Afet Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Tespit Ve Çözümüne İlişkin Bir Araştırma”, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana

Uluğ, A. (2009), “Nasıl Bir Afet Yönetimi?”, Tmmob İzmir Kent Sempozyumu, İzmir

Özmen, B.; Nurlu, M.; Kuterdem, K. & Temiz, A. (2005) “Afet Yönetimi ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü”, Kocaeli Deprem Sempozyumu, Kocaeli.

7269 sayılı Umumi Hayat Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Yasa (2002), Resmi Gazete yayın tarihi: 25 Mayıs 1959. <http://www.yargitay.gov.tr>

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2019). 2019 idare faaliyet raporu. Erişim tarihi: 23.05.2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal-Raporlar/AFAD-2019-Idare-Faaliyet-Raporu1.pdf.

GÜL, O. K., (2011) “27 Aralık 1939 Erzincan Depremi'nin Sivas ve İlçelerine Etkileri”, Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, Sayı 3

Cumhuriyet Gazetesi, 28 Aralık 1938 tarihli sayısı “Şiddetli zelzele neticesinde Erzincan tamamen enkaz yığını haline geldi”

USLANMAZ, A.(2004), Kriz Yönetimi Ve Doğal Afetlere Hazırlık: Düzce Deneyimi Ve Yeni Bir Model Önerisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.